

Kahramanmaraş Ansiklopedisi

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM
ÜNİVERSİTESİ

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yayınları,
Yayın No: 145

Ansiklopedide yer alan yazıların ve fotoğrafların
sorumluluğu yazarlarına,
Ansiklopedinin tüm hakları Kahramanmaraş
Sütçü İmam Üniversitesine aittir.
Kaynak gösterilmeden, kısmen ya da tamamen
alıntı yapılamaz. Aksine davrananlar hakkında ilgili
yasa uygulanır.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yönetim
Kurulu'nun 30.11.2016 tarih, 2016/45 toplantı sayılı ve
6 nolu kararı ile yayınlanmıştır.

KSÜ Adına Sahibi
Prof. Dr. Durmuş DEVECİ

Editör
Prof. Dr. İbrahim SOLAK

Koordinatörler
Yrd. Doç. Dr. Yaşar ARSLANYÜREK
Uzman Kemalettin KOÇ
Arş. Gör. Ahmet GÜLENÇ

Yayın Kurulu
İbrahim SOLAK (Prof. Dr.)
Mehmet ÖZKARCI (Prof. Dr.)
İbrahim ÖRNEK (Prof. Dr.)
Kadir SALTALI (Prof. Dr.)
Emin TOROĞLU (Doç. Dr.)
Tamer KARADEMİR (Doç. Dr.)
Sakine Serap AVGIN (Doç. Dr.)
Sadi GEDİK (Yrd. Doç. Dr.)
İbrahim ERŞAHİN (Yrd. Doç. Dr.)
Mesut AKBEN (Öğr. Gör.)
Ramazan AVCI (Uzman)
Serdar YAKAR (Uzman)

Bilim Kurulu
Durmuş DEVECİ (Prof. Dr.)
İbrahim SOLAK (Prof. Dr.)
Mehmet ÖZKARCI (Prof. Dr.)
İbrahim ÖRNEK (Prof. Dr.)
Alptekin YASIM (Prof. Dr.)
Zekeriya PAK (Prof. Dr.)
Kadir SALTALI (Prof. Dr.)
Hüseyin TEMİZ (Prof. Dr.)
Emin TOROĞLU (Doç. Dr.)
Sakine Serap AVGIN (Doç. Dr.)
Tamer KARADEMİR (Doç. Dr.)
Ali Haluk PINAR (Doç. Dr.)
Sadi GEDİK (Yrd. Doç. Dr.)
İbrahim ERŞAHİN (Yrd. Doç. Dr.)
Hasan ARSLAN (Yrd. Doç. Dr.)
Lütfi ALICI (Yrd. Doç. Dr.)
Emel DIRAZ (Yrd. Doç. Dr.)
Necati DEMİR (Yrd. Doç. Dr.)
M. Edip ÇELİK (Yrd. Doç. Dr.)
Mesut AKBEN (Öğr. Gör.)
Seydihan KÜÇÜKDAĞLI (Uzman)
Serdar YAKAR (Uzman)
Ramazan AVCI (Uzman)
Kemalettin KOÇ (Uzman)

Redaktörler
Öğr. Gör. Atilla KAŞIKÇI
Öğr. Gör. Mustafa ÇERKO
Okt. Ali UZUN
Okt. Hurşit AKBAŞ
Okt. Adnan KARA
Okt. Arif ÖZGEN
Okt. Cüneyt ÇETİNKAYA
Arş. Gör. Gülcan ALICI
Arş. Gör. Bülent SAYAK
Arş. Gör. Fazilet GEDİKOĞLU
Arş. Gör. Kadirhan ÖZDEMİR
Arş. Gör. Murat ÖZGAN

Yazı İşleri
Mirsad FIRTINA
Deniz KURTOĞAN

Grafik - Dizgi
İlknur HIŞIR

Takım Numarası
978-975-6497-17-3 (Tk)
ISBN
978-975-6497-18-0 (1.C)

Yayın
KAHRAMANMARAŞ - Aralık 2016

dır. Mahallenin tarım alanları sınırlı olup, orman alanları bakımından zengindir. Matematik koordinatları ise 37°32'27.0" kuzey enlemi ve 36°27'34.1" doğu boylamındadır.

Osmanlı dönemi kayıtlarında Orçan adı ile geçen köyün ismi sonradan Alanlı olarak değiştirilmiştir. 1881 yılında 166 olan nüfusu 1950 yılında 337, 2000 yılında 535'e çıkmıştır. 2015 yılında 92 haneden oluşan mahallenin nüfusu ise 372 olarak belirlenmiştir. Köy nüfusunun %45'i köy dışında yaşamakta olup bayramlarda mahallede özelemler giderilir. Köy dışında hemen her haneden bir veya daha fazla kişi vardır. Manzarası, havası, ormanı ile emeklilik sonrasında yaşamak için ideal bir yerdir.

Köyün ekonomisinde tarım ve hayvancılıkla birlikte ormancılık da önemli bir yer tutmaktadır. Mahallede arpa, buğday, mısır, nohut, mercimek, fiğ, yerfıstığı, domates, biber, patlıcan, fasulye, kabak, salatalık, yeşilliklerin her türlü-sü, soğan, patates gibi sebzeler yetiştirilir. Kara asma, kabarcık üzümü çok meşhurdur. Ayrıca; nar, ayva, zeytin, erik, elma, armut, kiraz, incir, kayısı, şeftali gibi meyvelerde yetişmektedir. Su kaynaklarının yetersizliği nedeniyle sulu tarım yapılamamaktadır. Mahallenin su kaynakları içme suyu ile sebze-meyve sulama ihtiyacını ancak karşılamaktadır. Mahallede bir ilkökul mevcuttur. Mahallenin ulaşım yolunun bir kısmı stabilize. Mahallede elekt-

rik, sabit telefon, içme suyu ve kanalizasyon şebekesi bulunmaktadır.

EMİN TOROĞLU

ALAÜDDEVLE (BOZKURT) BEY Dulkadirli Beyi

Alaüddeve (Bozkurt) Bey, Dulkadiroğulları Beyliği (1337-1522) liderlerindendir. Asıl ismi Bozkurt Bey olup lakabı Alaüddeve ile tanınmıştır. Şahbudak Bey'den sonra başa gelen Alaüddeve Bey 1480-1515 yıllarında Dulkadir Beyliği'ne en parlak dönemini yaşattı. Ancak beyliğin çöküşü de onun devrinde başladı. Alaüddeve 1515 Turnadağ Savaşı'nda Osmanlılara mağlup oldu ve beylik Osmanlılara bağlı hale geldi. Bu savaşta bir Memlûk seyisi güzel elbiseler içindeki Alaüddeve'nin üzerine atlayarak onun başını kesti ve Göksun'da bulunan Osmanlı sultanı Yavuz Sultan Selim'e sundu. Sultan Selim, Alaüddeve'nin kesik başını Dulkadirliilerin müttefiki olan Memlûklere gönderdi. Memlûk sultanı Kansu Gavri, huzuruna getirilerek önüne atılan Alaüddeve'nin başını görünce oldukça sinirlenmiş ve "bunlar kefare başımı ki bana gönderildi" diyerek tepki göstermiştir. Kaynaklara göre Alaüddeve'nin kesik başı Kahire'ye, gövdesi de öldürüldüğü yer olan Kahramanmaraş'a bağlı Andırın ilçesinin Çuhadarlı Köyü'nün Gökçekli

(Gökçebel) mevkiinde bulunan günümüzde Padişah Mezarlığı olarak bilinen yere defnedilmiştir. Ancak onun mezarının nerede olduğu konusu çelişkilidir. Bir rivayete göre Alaüddeve Maraş Ulu Camii'nin kible tarafındaki hazireye defnedilmiştir. Ayrıca Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesindeki Ulu Camii haziresinde de bir Alaüddeve mezarı vardır. Yine Kahramanmaraş'ta bulunan Aladan tepesinde Alaüddeve'nin başı adına yapılmış bir makam vardır.

Dulkadir Beyliği'ne en parlak devrini yaşatan Alaüddeve Bey halkına adaletli davranan ve imar faaliyetlerine önem veren bir idareciydi. İdareciliği döneminde otuzdan fazla cami, medrese, zaviye gibi imarlar yaptırdı. Kendi döneminde hazırladığı bir kanunname ile topraklarının idaresini sağladı. Osmanlılar, Dulkadir Beyliği'nin idaresini ele aldıktan sonra korudu. Alaüddeve adaletli davranmasıyla o kadar çok anıldı ki "Alaüddeve adaleti", "Alaüddeve kanunu" gibi deyimler ortaya çıkmıştır. Safevî dönemi kaynaklarından olan "Tarih-i 'âlemârâ-yı Şah İsmail (Tarih-i 'âlemârâ-yi Safevî)"deki tasvire göre; Alaüddeve boyu minare gibi uzun olan yaşlı bir adamdır. Sakalı neredeyse göbeğine kadar uzundur ve mücevherler ile süslenmiştir. Başında yedi tane küngüre olan hükümdarlık tacı bulunmaktadır. Gayet şaşıla bir tahtta oturmaktadır. Siyasi işlerinde ise oldukça be-

cerikli, tedbirli ve akıllı davranmaktadır.

Dulkadirli Beyliği'nde Şehsuvar Bey ile Şahbudak Bey arasında taht kavgası çıkınca Memlûkler, Osmanlıların desteklediği Şehsuvar Bey'i öldürüp yerine Şahbudak'ı getirdiler. Bu iktidar değişikliğinden hoşnut kalmayan Dulkadirli ileri gelenlerinden Alaüddevle Bey, Âşık Bey ve Mestan Bey Dulkadirli topraklarından ayrılarak Amasya'da bulunan Şehzade Ahmet'in yanına sığındılar. Alaüddevle, Memlûklere karşı Osmanlıları desteklemekteydi. Nitekim Alaüddevle Bey'in kızı Ayşe (Gülbahar) Hatun ile Şehzade Bayezid evlendi ve bu evlilikten 1467 yılında Yavuz Sultan Selim dünyaya geldi. Fatih Sultan Mehmet Alaüddevle'yi muhtemelen Memlûklere karşı koz olarak kullanmak yanında tuttu. Nitekim bu dönemde Dulkadir Beyliği'nin başında bulunan Şahbudak Memlûklere itaat etmekteydi. Buna karşılık Osmanlılar, Dulkadir Beyliği üstünde söz sahibi olmak istiyorlardı. Memlûkler, Akkoyunlular ile uğraşırken Fatih Sultan Mehmet Alaüddevle'ye Kırşehir'i vererek Dulkadir Beyliği'nin idaresini ele geçirmesi için onu destekledi. Alaüddevle, Osmanlılardan aldığı destekle kardeşi Şahbudak'ı mağlup ederek 1480 yılında Dulkadir Beyi oldu.

Alaüddevle idareciliğinin ilk yıllarında hem Osmanlılara hem de Memlûklere karşı barış

siyaseti izledi. Fatih'in ölümünün ardından Memlûk sultanına haber gönderen Alaüddevle, Memlûklere karşı düşman olmadığını aksine iyi ilişkiler kurmak isteğini bildirdi. Alaüddevle'nin bu yaklaşımı samimi bulan Sultan Kayıtbay, Alaüddevle'nin rakibi Şahbudak'ı yakalatarak Şam kalesine hapsedtirdi. Alaüddevle Bey bir taraftan Memlûklere yaklaşıırken diğer taraftan da Osmanlıları küstürmemek için II. Bayezid ile de ilişkilerini bozmadı. II. Bayezid, Cem Sultan ile taht mücadelesine girdiğinde Alaüddevle Bey'den yardım talep etti. Alaüddevle, Konya üzerine yürüyen Cem Sultan'ı yakalamak istedi; ancak Cem Sultan Mısır'a kaçarak kurtuldu. 1482 yılında Mısır'dan Karaman ülkesine gelen Cem Sultan'a karşı II. Bayezid tekrar Alaüddevle'den yardım istedi. Alaüddevle, Cem Sultan'ı yakalamak için harekete geçti; ancak Cem Sultan bu defa da Rodos'a kaçarak kurtuldu.

Dulkadir Beyliği coğrafyası bu yıllarda Osmanlılar ile Memlûklerin nüfuz mücadelesinin yaşandığı coğrafyaydı. Hem Alaüddevle'nin siyaseti hem de Osmanlı-Memlûk çekişmesi 1485-1491 yılları arasında yaşanan Osmanlı-Memlûk savaşlarına sebep oldu. Alaüddevle bu savaşların ortaya çıkmasında etkili olmasına rağmen bu savaşlarda tarafsız kalmaya çalıştı. İki güçten birine yaklaşım diğerine düşman olmak yerine ikisiyle de iyi ge-

çinmek istedi. Fakat Dulkadir-lilerin hem yaşadığı coğrafya hem de iki devletle olan siyasi ilişkileri, Osmanlı-Memlûk savaşlarında (1485-1491) tarafsızlığı imkânsız hale getiriyordu.

Memlûkler, Mart ve Kasım 1485'te Çukurova'da Osmanlılar ile iki kere karşı karşıya geldi. Bu savaşların ikisinde de Memlûkler galip geldi. Bunun üzerine Alaüddevle, Halep valisi Özdemir aracılığı ile Memlûk devleti ile yakınlaşmak istedi. Ancak Sultan Kayıtbay onun bu yaklaşım istediğini reddetti. Üst üste iki Memlûk yenilgisini hazmedemeyen Osmanlı yönetimi Sadrazam Davut Paşa komutasında bir ordu hazırlayıp bu orduyu Çukurova'nın alınması için görevlendirdiler. Osmanlılar bir taraftan da Alaüddevle'ye haber göndererek onun bu sefere katılmasını istediler. Alaüddevle yine Memlûk-Osmanlı savaşına müdahil olmamak için Osmanlı ordusuna uzak bir mevkide bulunduğunu, yayla yaşamına alışık askerlerinin deniz kıyısında iş göremeyeceklerini bahane ederek Osmanlılara katılamayacağını bildirdi. Bu sırada Davut paşa Çukurova'ya ilerlerken merkezden gelen bir emirle Taşucu'nda isyan eden Turgutoğulları ve Varsaklar üzerine sevk edildi. Sıranın kendisine de geleceğini düşünen Alaüddevle, Osmanlı kuvvetlerine katılmaya karar verdi. Alaüddevle, Aladağ eteğinde Kocakale mevkiinde Davut Paşa'yı karşıladı ve Türkmenlerin

isyayı bastırıldı.

Osmanlılar, birkaç kez başarısız olmalarına rağmen Çukurova'da Memlûklere üstünlük sağlama isteklerinden vazgeçemediler. Nitekim Hadım Ali Paşa komutasındaki bir ordu Çukurova'yı ele geçirmek için harekete geçti. 14 Mart 1488 günü Çukurova'ya gelen Hadım Ali Paşa; Adana ve Tarsus'u Memlûklerin elinden aldı ve ardından İstanbul'a döneceği zaman Memlûk ordusunun Çukurova'ya doğru geldiğini öğrendi. Alaüddevle Bey'e haber gönderen Hadım Ali Paşa ondan Memlûklere karşı yardım istedi. Alaüddevle ise Hadım Ali Paşa'ya cevaben Memlûklerin Dulkadir topraklarına saldırma ihtimaline karşılık topraklarını korumak için Geben'e geçtiğini, burada bekleyip duruma göre hareket edeceğini ve şu an için Çukurova'ya gelemeyeceğini bildirdi. Emir Özbey idaresindeki Turgutoğulları ve Ramazanoğullarının da desteklediği Memlûk ordusu, Çukurova'ya geldi. 16 Ağustos 1488 günü Tarsus ile Adana arasındaki Ağaçayırı bölgesinde Memlûk ordusu Osmanlıları mağlup etti. Osmanlı ve Memlûkler gibi dönemin iki gücü arsında sürekli temkinli davranan ve sık sık denge politikası izleyen Alaüddevle, bu savaşın ardından kızını Memlûk komutanı Emir Özbey'e vererek Memlûklere daha çok yaklaştırmaya başladı. Onun bu tavrı üzerine Hadım Ali Paşa, Sultan II. Bayezid'e haber gön-

dererek Alaüddevle'nin itaatten çıkarak Memlûklere meylettğini bildirdi. Alaüddevle'nin bu ikili siyasetine kızan Sultan II. Bayezid daha önce Vize valisi yaptığı Şahbudak'ı Dulkadir Beyliği'nin başına getirmeye karar verdi. Osmanlı kuvvetleri ile desteklenen Şahbudak 1489 yılının ilkbaharında Dulkadir tahtına ele geçirmek amacıyla İstanbul'dan hareket etti. Meydana gelen mücadele neticesinde Alaüddevle, Şahbudak'ı mağlup etti.

Osmanlı hükümdarı II. Bayezid Anadolu'daki bu gergin ortamın düzeltilmesi Alaüddevle ve Memlûklere bir ders verilmesi için büyük bir sefer hazırlığı yaptırmak istedi. Bunu haber Alan Alaüddevle, II. Bayezid'e bir elçi göndererek ondan af diledi. Dönemin şartları gereği II. Bayezid bu sefere çıkmadı ve Alaüddevle'yi de affetti. Böylece gergin olan Osmanlı-Dulkadir ilişkilerinde az olsa bir yumuşama meydana geldi.

Memlûk sultanı Kayıtbay 1492 yılında vefat etti. Onun ölümünü müteakip Kahire'de taht mücadelelerinin sebep olduğu karışıklıklar ortaya çıktı. Tahtı ele geçirmek isteyenlerden biri olan Akbirdi, Kahire'de başarısız olunca bağımsız bir devlet kurmak amacıyla Suriye'ye geldi. Suriye'de de başarı sağlamayan Akbirdi, Halep valisi Aynal ile beraber Dulkadir topraklarına sığındı. Halep'in yeni valisi Canbolat, bu iki asi Akbirdi ve Aynal'ın

peşine düştü. Alaüddevle, kendisine sığınmış olan Akbirdi ve Aynal'ı Halep valisi Canbolat'a teslim etmedi. Aksine onları koruyarak Canbolat'a karşı olumsuz bir tavır takındı. Mayıs 1498'de Antep civarında Dulkadirli destekli Akbirdi ile Memlûk kuvvetleri arasında vukua gelen savaşta Akbirdi ağır bir mağlubiyet aldı. Bu Mağlubiyetin ardından Akbirdi, Malatya üzerinden Fırat'ın doğusuna geçerek canını zor kurtardı. Savaşta ölen Alaüddevle'nin oğulları ile eski Halep valisi Aynal'ın kesik başları Kahire'ye gönderildi. Oğullarının intikamını almak isteyen Alaüddevle, tekrar Dulkadir topraklarına gelen Akbirdi'yi Ekim 1498'te yeni kuvvetlerle destekleyerek Canbolat'ın üzerine gönderdi. Buna karşılık Memlûkler bir taraftan Canibeg Cemalî komutasında bir kuvveti Halep'e gönderirken diğer taraftan Dulkadirliilerin Akbirdi'ye destek vermesini engellemek için Onlar Emiri Canım Taz aracılığı ile Alaüddevle'ye hil'at gönderdiler. Akbirdi, Halep'te Memlûk kuvvetlerine karşı bir kez daha yenilince Alaüddevle, Mayıs 1499'da Memlûklerin anlaşma teklifini kabul etmek zorunda kaldı. Alaüddevle, Memlûklerle anlaştıktan sonra Osmanlılarla ile de ilişkileri bozmadı.

Alaüddevle, XV. Yüzyılın son çeyreğinde Osmanlı ile Memlûkler arasında siyasi dengeleri sağlamaya çalışırken XVI. Yüzyılın başında Anadolu'nun doğusunda Safeviler

önemli bir güç olarak ortaya çıktılar. İçinde barındırdığı Kızılbaş unsurların fazlalığıyla dikkat çeken Safevî Devleti'ne Alaüddevlé'nin maiyetinde bulunan Bozok Türkmenlerinden katılanlar oldu. Safevî kaynaklarının verdiği bilgiye göre 80.000 hanelik Dulkadirli Türkmenlerinin bir kısmı -özellikle de Bozok (Yozgat) civarında yaşayan Dulkadirli Türkmenlerinden- Safevî Devleti'ne göç ettiler. Başlangıçta Alaüddevlé ülkesinden Safevîlere giden Kızılbaş Türkmenlere karşı ses çıkarmadı. Daha sonra Safevîler güçlenip Osmanlı ve Dulkadiroğlu topraklarını tehdit etmeye başlayınca Alaüddevlé, Dulkadirli topraklarından İran'a gitmek isteyen Kızılbaş Türkmenlere engel olmaya çalıştı. Alaüddevlé'yi yanına çekmek isteyen Safevî hükümdarı Şah İsmail, Alaüddevlé'nin kızı Benli Hatun ile evlenmek istedi. Alaüddevlé önce kızını Şah İsmail'e vereceğini vaat ettiyse de sonra onun Kızılbaşlık'ını bahane ederek kızını ona vermekten vazgeçti. Onun bu hamlesi Şah İsmail'in, Alaüddevlé'ye düşman olmasına sebep oldu.

Şah İsmail bir taraftan Anadolu'nun içindeki siyasi sahalarla girmek için uğraşırken diğer taraftan Akkoyunlulardan arta kalan Beylerle uğraşıyordu. Haziran 1503'te Şah İsmail, Akkoyunlu şehzadesi Murat'ın üzerine yürüdü. Hamedan civarında yapılan savaşta Murat Bey yenildi ve Bağdat'a kaçtı.

Burada Irak-ı Arap valisi Barik Beg Purnak'ın desteğiyle Akkoyunluların başına getirildi. Bunu haber alan Şah İsmail derhal Bağdat'a hareket etti. Şah İsmail'in geldiğini öğrenen Murat, Halep'e kaçtı. Daha sonra ise Dulkadir topraklarına gelerek Alaüddevlé'ye sığındı. Murat Bey, Bağdat'ı terk edince Şah İsmail Bağdat'ı zapt edip Güneydoğu Anadolu bölgesini tehdit etmeye başladı. Alaüddevlé derhal II. Bayezid'e haber göndererek Şah İsmail'in bölgedeki tehdidine karşı ondan yardım istedi. II. Bayezid, Alaüddevlé'ye yardım etmediği gibi Şah İsmail'e haber göndererek onun başarılarından ötürü onu tebrik etti. Beklediği yardımı alamayan Alaüddevlé, Şah İsmail ile mücadeleden vazgeçmedi. Aksine daha önce Şah İsmail'e vermeyi vaat ettiği kızı Benli Hatun'u Murat Bey'e vererek onu destekledi. Şah İsmail, Bağdat'tan ayrılınca da Alaüddevlé'den aldığı destekle Murat Bey Bağdat'ı tekrar ele geçirdi.

Alaüddevlé ile Şah İsmail arasındaki gerginliğin zirveye ulaştığı 1507 yılında Şah İsmail, Erzincan-Suşehri güzergâhından Elbistan üzerine doğru yola koyuldu ve Sarız üzerinden Elbistan'a ulaştı. Alaüddevlé'nin oğlu Sarı Kaplan Kasım'ın komutasındaki Dulkadir öncüleri ile Dede Bey komutasındaki Safevî öncü kuvvetleri arasında yapılan ilk çarpışmada Dulkadirli galip geldi ve Safevî kuvvetleri üç

yüz civarında kayıp verdi. Safevîlerin asıl ordusu Elbistan'a iyice yaklaşınca Kasım Bey geri çekilmek zorunda kaldı. Alaüddevlé Bey ise Safevî kuvvetlerine karşı koyamayacağını anlayınca coğrafi şartları lehine kullanmak amacıyla sarp yamaçları olan Turnadağ'ına çıktı. Hemen Memlûklere ve Osmanlılara haber göndererek onlardan askeri ve siyasi destek istedi. Memlûkler bu talebe olumlu ya da olumsuz hiçbir cevap vermediler. Osmanlılar ise Yahya Paşa komutasında göstermelik bir orduyu Dulkadirli topraklarına gönderdi. Ancak bu ordunun amacı Dulkadirli'lere yardım etmek değil, Safevîlerin hareketini kontrol etmek ve Osmanlı topraklarına zarar vermesini engellemektir. Ankara'ya gelen Osmanlı kuvvetleri buradan daha öteye gitmeyerek Safevî kuvvetlerinin hareketlerini izledi. Şah İsmail, Turnadağ'da Alaüddevlé'yi kuşattı; ancak Turnadağ kalesini alamadı. Alaüddevlé ise kaleden çıkmadı. Turnadağ eteklerinde Alaüddevlé'nin çarpışmak için meydana çıkmasını beklemekten sıkılan Şah İsmail, Alaüddevlé'yi aşağılamak ve alay etmek için Alaüddevlé'ye "Ala Dana" lakabını takarak geri dönme kararı verdi. Şah İsmail, Alaüddevlé'den hırsını almak için Elbistan ve Maraş'ı yakıp yıktı. Alaüddevlé'nin bir oğlu ve iki torununu ele geçiren Şah İsmail önce onları öldürtüp sonra ateşte kızartıp köpeklere yedirtti. Sonra da bu köpek-

leri pisletmeleri için Dulkadir Beylerinin mezarlarına bıraktı. Kışın yaklaşmasıyla Elbistan'ı terk eden Şah İsmail, Diyarbakır ve Harput'u ele geçirerek buralardaki Dulkadirli maiyetinde bulunanları tutuklandı. Alaüddevle ile çarpışma fırsatı bulamayan ve dolayısıyla kesin bir zafer kazanamayan Şah İsmail, Azerbaycan'a dönerken geçtiği Dulkadir topraklarını talan etti.

Şah İsmail'in Anadolu'yu terk etmesini müteakip Alaüddevle, Safevîlere kaptırdığı yerleri zapt etmek için Urfa taraflarına doğru saldırıya geçti. Alaüddevle 1507 yılındaki Safevî harekâtı ve sonrasındaki Diyarbakır çarpışmalarında çok önemli zayıflar verdi. Bu gelişmeler onun Safevîlere karşı olan kızgınlığını ve düşmanlığını daha da arttı. 1510 yılında Şah İsmail'in Bağdat civarına yönelmesi üzerine Alaüddevle oğulları Şahruh ve Ahmet'in komutasındaki on dört bin kişilik bir kuvveti Diyarbakır üzerine gönderdi. Ustaclu da Dulkadir harekâtına karşı derhal Mardin'den yola koyuldu. Meydana gelen çarpışmada Ustaclu, Dulkadir kuvvetlerini mağlup etti. Dulkadirlilerden Ahmet ve Şahruh ile beraber kırk kişi öldürüldü. Esir edilen Şahruh'un oğulları Ali ve Mehmet Bey, Şah İsmail'e gönderildi. Ali ve Mehmet Bey'in canını bağışlayan Şah İsmail daha sonra onlara emirlik verdi. Maiyetinin ve özellikle oğullarının kaybına çok üzülen Alaüddev-

le kararlar giyerek uzun süre yas tuttu.

Ustaclu, Dulkadirlileri mağlup ettikten sonra Memlûk sınırlarını ihlal ederek Malatya'ya kadar yürüdü. Bu durumda Memlûklu-Safevî çatışması kaçınılmazdı. Ancak Alaüddevle'nin Ustaclu'yu geri çekilmeye mecbur etmesiyle Memlûk-Safevî çatışmasına gerek kalmadı. Öte yandan Şah İsmail de Memlûklere haber göndererek Ustaclu'nun bu harekâtından haberi olmadığını belirterek bu durumdan üzüntüsünü dile getirdi. Şah İsmail'in bu siyasi tavrı kısa süre sonra Safevî-Memlûk ve Safevî-Dulkadir münasebetlerinin iyiye gitmesini sağladı. Memlûklerin de araya girmesiyle soğuk rüzgârlar esen Dulkadir-Safevî ilişkilerinde bir yumuşama dönemi başladı. 1511 yılında Şah İsmail, Alaüddevle'ye bir çadır hediye etti. O da bu çadırı Memlûklere gönderdi. Anlaşılan bu tarihte Memlûk-Safevî-Dulkadir üçgeninde ilişkiler dostane bir şekil almaya başlamıştır.

Alaüddevle, Safevî ve Memlûklere yaklaşırken Osmanlılardan gittikçe uzaklaştı. Yavuz Sultan Selim-Şah İsmail mücadelesinde Alaüddevle'nin tavrına bakılırsa muhtemelen Alaüddevle, Şah İsmail ile ittifak içerisine girmiştir. Alaüddevle daha önce de Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkışını tebrik etmemişti. Diğer taraftan Yavuz'un da Alaüddevle'den pek de hoşlandığı söylenemez. Ya-

vuz daha sultan olmadan önce Trabzon valisi iken Alaüddevle hakkında: "... ve ol fitne ulusu ki Türk yavusu Alaüddevle dedikleri habistir. Osmanlılarla Memlukların arasını açan odur, bu suretle iki devletin düşman oluşundan faydalanmak ister." demiştir. Yavuz Sultan Selim, Alaüddevle'den pek hoşlanmamasına rağmen Çaldıran seferine giderken Çubuk ovasına gelince Alaüddevle'ye bir mektup göndererek yoldan çıkan bu dinsizleri yani Safevîleri kovmak için aynı yolda yürümeleri gerektiğini ve böylece i'lay-ı ke-limatullah edenlerden olacaklarını bildirdi. Alaüddevle ise kendisinin doksan yaşını aştığını ve bu halde Osmanlı ordusuna faydası olamayacağını bahane ederek Çaldıran seferine iştirak etmedi. Alaüddevle'nin sefere iştirak etmemesinin asıl nedeni daha önce Şah İsmail ile anlaşmasıdır. Bu arada Diyarbakır seferinden önce Alaüddevle, oğlu Şahruh'u veliyaht tayin edince buna kızan yeğeni Şehsuvar oğlu Ali Bey Osmanlılara sığındı. II. Bayezid tarafından himayeye alınan Ali Bey, Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkışından sonra onun himayesine girdi. Daha sonra Yavuz onu Trakya'da bulunan Çirmen Sancak Beyliği'ne getirdi. Taht varisi Ali Bey'in Yavuz tarafından bu denli desteklenmesi Alaüddevle'nin hiç hoşuna gitmiyordu. Yeğeni Ali Bey'in Osmanlılar tarafından kollanmasına da kızan Alaüddevle, Çaldıran seferine çıkan Yavuz'a

destek vermek bir tarafa Dulkadir topraklarında Osmanlı kuvvetlerine iâşe satımını ya-sakladığı gibi bir de onların iâşe kollarına saldırarak teç-hizatlarını yağmalattı. Yavuz, Alaüddevle'nin bu hareketine karşılık sefer sırasında arkasını sağlama almak için Kayseri ile Sivas arasına kırk bin kişilik bir ordu bıraktı.

Yavuz, Çaldıran seferi ta-mamlandıktan sonra Kasım 1514'te Amasya'ya geldi. Amas-ya'da bulunurken Dukakin oğlu Ahmet Paşa'yı veziri azam makamına getirdi. Bu sırada sultanı İran seferinden döndür-mek isteyen bazı devlet adam-larının tahrikiyle yeniçeriler ayaklanma çıkardı. Bu duruma ek olarak Dukakin oğlu Ahmet Paşa'nın Alaüddevle ile mek-tuplaşıp onunla ittifak yaptığını öğrenen Yavuz, Ahmet Paşa'yı yanına çağırarak bizzat onu hançerleyerek yaraladı ve daha sonra içoğlanlara onun başını kestirdi. Alaüddevle, Yavuz'un İran seferi sırasında hem Os-manlı ordusuna zarar verdi hem de Osmanlı devlet erkânı arasında ittifaklar yaparak onu zayıflatmak istedi. Onun bu ha-reketlerinden oldukça rahatsız olan Yavuz, Alaüddevle'yi ce-zalandırmak için kolları sıvadı. Yavuz ilk olarak Çaldıran sefe-rinde önemli hizmetlerde bu-lunan Şehsuvar oğlu Ali Bey'i Kayseri Sancak Beyliği'ne tayin ederek, onu Dulkadir toprakla-rını işgale teşvik etti. Şehsuvar oğlu Ali derhal harekete geçti. Bozok yöresine yürüyerek bu-

rada Alaüddevle Bey'in oğlu Süleyman'ı öldürdü ve onun kesik başını Yavuz'a takdim etti. Yavuz da onun bu başarı-sına karşılık Bozok bölgesinin idaresini Ali Bey'e bahşetti.

Osmanlılar, yavaş yavaş Alaüddevle'yi sıkıştırmaya başlayınca Alaüddevle derhal Memlûk sultanı Kansu Gav-ri'den yardım istedi. Yavuz, Mayıs 1515'te Kemah seferinde iken Kansu Gavri, Yavuz'a elçi göndererek Ali Bey'in Kayseri ve Bozok sancaklarından alın-masını istedi. Bu isteğe cevaben Yavuz, Alaüddevle'nin Dulkadir Beyliği'nin başından azle-dilerek yerine Ali Bey'in getiril-mesini istedi. Kansu Gavri ise Yavuz'un bu isteğine karşılık daha önce iki devletin arasında nifak çıkarttığı için Ali Bey'in babası Şehsuvar'ın Kahire'de öldürüldüğünü hatırlatarak bu isteği reddetti. Dulkadirliyle Osmanlıların arasını yumu-şatmak isteyen Kansu Gavri, Dulkadir topraklarının artık elden çıkmak üzere olduğun-un farkındaydı. Zaten Dulkadirli-lerin ne paralarında ne de hutbelerinde Memlûklerin adı geçmez olmuştu. Kansu Gav-ri, Yavuz'a haber göndererek matbu olduğu Dulkadirli-lerin ya paralarında ya da hutbele-rinde adının okunmasını iste-di. Bu istek karşısında oldukça hiddetlenen Yavuz, Memlûk elçisine: "Sultanınız muktedir ise hükümlerlik haklarını ken-di ülkesinde muhafaza etsin." diyerek Mısır'ı bile fethede-bilecek güçte olduğunu ima etti.

Kansu Gavri ve Yavuz arasında elçiler gidip gelirken Alaüd-devle Osmanlıların iâşe kolla-rına saldırarak onları zayıyata uğrattı. Bu saldırıda Osmanlı hayvanlarının yemlerinin tü-kenmesine, dolayısıyla birçok hayvanın telefine sebep oldu. Alaüddevle'nin bu hamlesi bardağı taşıran son damla oldu. Nitekim Yavuz, Kemah kalesini düşmesiyle yönünü Dulkadirli topraklarına çevirdi.

Yavuz, 5 Haziran 1515 günü Rumeli Beylerbeyi Si-nan Paşa komutasında otuz bin kişilik bir orduyu Sivas'tan Elbistan'a gönderdi. Os-manlı ordusuna kılavuzluk eden Şehsuvar oğlu Ali Bey, Kayse-ri'de İncesu'ya gelince kendisi burada kalıp Osmanlı ordusu-nun harekâtını izledi. Bu sırada Diyarbakır halkı İran kuvvet-lerine karşı Yavuz'dan yardım istedi. Ancak Yavuz öncelikle Alaüddevle'nin topraklarının alınması gerektiğini belirterek Diyarbakır'a daha sonra ge-rekli yardımın gönderileceğini söyledi. Yavuz, Dulkadirli-lere Memlûklerden gelebilecek bir yardımı engellemek için Ak-deniz'e bir donanma yolladı. Alaüddevle Bey ise Yavuz'un bu hareketlerine karşılık ha-zinesini ve haremını Turna dağına yolladı. Maraş'a açılan önemli geçitleri de tutturan Alaüddevle maiyetindeki bey-lerin uzlaşma isteğine rağmen "benim Osmanlıdan ne bâkim var" diyerek emirlerinin sözü-nü dinlemedi. Otuz bin kişilik Osmanlı ordusunu karşılamak

için harekete geçti. 13 Haziran 1515'te Andırın ve Göksun arasındaki Ördekli bölgesinde iki ordu karşı karşıya geldi. Şehsuvar oğlu Ali Bey atının üzerinde "Kani benim pederim Şehsuvar devletinden nan-ı nimetle bahremend ve nice inâm ve ihsan ile serbülend olanlar... Ahbabolki kavlinde sadıktır bu hinde bana ve pederime yar muvafıktır." diye bağırarak babasının ikramlarına nail olmuş Türkmenleri kendi tarafına çekmeye çalıştı ve bir kısım Türkmenleri Osmanlı saflarına çekmeyi başardı. Savaş başlayıp iki kuvvet birbirine girdikten az sonra Osmanlı seyislerinden birisi güzel elbiseler içindeki Alaüddevle'nin üzerine atılarak onu öldürdü. Öldürdüğü kişinin Alaüddevle olduğunu anlayınca da hemen başını keserek Sinan Paşa'ya takdim etti. Alaüddevle ölünce Dulkadir kuvvetleri Alaüddevle'nin dört oğlunu ve kardeşi Abdürrezzak'ı savaş alanında bırakarak kaçtılar. 13 Haziran 1515 günü savaş sona erdiğinde Alaüddevle ve onun maiyetindeki bir oğlu, otuz boybeyi ve akrabalarından çoğu öldürülmüştü. Buna ek olarak Alaüddevle'nin dört oğlu, eşleri ve kardeşi Abdürrezzak da Osmanlılar tarafından esir edildi. Alaüddevle Bey'in öldüğü gün "merg-i hâin" (hainin ölümü) deyiimi ile adlandırıldı ve onun kesik başı Göksun'da Yavuz Sultan Selim'e takdim edildi. Yavuz da Alaüddevle'nin, vezirinin ve oğullarından birinin kesik başı-

nı Mısır'a göndererek Memlûklere, Dulkadir topraklarındaki nüfuzlarının bittiğini ima etti. Memlûk sultanı Kansu Gavri, Alaüddevle'nin kesik başını görünce "bunlar kâfir başı mı ki Selim bana yolladı." diyerek üzüntüsünü dile getirdi.

Yavuz, Alaüddevle'nin ölümü üzerine Dulkadir idaresini Şehsuvar oğlu Ali Bey'e verdi. Ali Bey, Dulkadir topraklarında Yavuz adına hutbe okutarak bu toprakların Osmanlı hâkimiyeti altında olduğunu ilan etti. Memlûk sultanı Kansu Gavri, Osmanlı sultanı Yavuz'a haber göndererek Alaüddevle'nin oğullarına az da olsa bir yerlerin verilmesini istedi. Yavuz ise "kılıçla aldığım yerleri ancak kılıçla teslim ederim." diyerek bu teklifi reddetti.

KAYNAKÇA:

- ARİFİ PAŞA, *Elbistan ve Maraş'ta Dulkadiroğulları Hükümeti*, (Ed. Yaşar Alparslan, Serdar Yakar), Kahramanmaraş 2011.
- ÂŞIK PAŞAZADE, *Osmanoğullarının Tarihi*, Haz. Kemal Yavuz, Yekta Saraç, İstanbul.
- HADİDİ, Tevârih-i Â-li Osman, Haz. Necdet Öztürk, İstanbul, 1991.
- İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, *Osmanlı Tarihi*, C.2, Ankara 1998.
- İsmail Hami DANİŞMED, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.1, İstanbul 1971.
- MEHMET HEMDEMİ ÇELEBİ SOLAK-ZÂDE, *Solak-zâde Tarihi*, (Haz. Vahid Çabuk), Ankara.
- NAMİQ MUSALI, "Anonim Bir Safevi Müellifinin Gözüyle Dulkadir Beyliğinin Son 20 Yıllık Tarihine Bakış", *Dulkadir Sempozyum*, C.1, Kahramanmaraş
- Refet YİNANÇ, *Dulkadir Beyliği*, Ankara 1989.

Selahattin TANSEL, *Osmanlı Kaynaklarına Göre Fatih Sultan Mehmet'in Siyasi ve Askeri Faaliyetleri*, Ankara 1953.

Selahattin TANSEL, *Sultan II. Bayezit'in Siyasi Hayatı*, İstanbul 1996.

Selahattin TANSEL, *Yavuz Sultan Selim*, Ankara 1969.

Selim KAYA, *Dulkadir Beyleri, VII-XVI. Asırlarda Maraş Emirleri*, (Ed. İlyas Gökhan, Selim Kaya), Kahramanmaraş 2008.

Şehabettin TEKİNDAG, "Fatih Devrinde Osmanlı-Memlûk Münasebetleri", *Tarih Dergisi*, S.30, 1976.

Şehabettin TEKİNDAG, "II. Bayezid Döneminde Çukurova'da Nüfuz Mücadelesi", *Belleten*, XXXI/123, Ankara 1967.

Yaşar YÜCEL, Ali SEVİM, *Klasik Dönemin Üç Hükümdarı Fatih-Yavuz-Kanuni*, Ankara 1991.

Yaşar YÜCEL, Ali SEVİM, *Türkiye Tarihi*, C.2, Ankara 1990

Halil EDHEM, *Garbi Anadolu'da Selçukluların Varisleri*, İstanbul 1926.

SAMET ALIÇ

ALÂÜDDEVLE (ELBİSTAN) BEDESTENİ Mimarî Yapı

Bedesten, 906/1500 tarihli vakfiyeye göre, Dulkadir Beyliği hükümdarı Alâüddevle Bey tarafından XV. yüzyılın sonlarına doğru Elbistan'da yaptırılmıştır. Günümüze gelmeyen bedestenin, Elbistan Çarşısı'nın yakınlarına inşâ edildiği anlaşılmaktadır. Alâüddevle Bey 906/1500 tarihli vakfiyesinde; bedestenin gelirinin yarısını Elbistan Cami-i Kebir'e (Cami-i Atik-Çarşı Camii), bedestenin gelirinin 1/10'unu bedestenin nâzırına, eğer yapının hasılatından bir şey artarsa onun da bedes-